Maastricht in Beeld

Sint-Michaëlkerk Heugem

42

september 2022

Sint-Michaëlkerk Heugem

Heugem was een Maasdorp en is na de annexatie in 1920 een buurt in Maastricht. Heugem is ook een parochie. De kerk bestaat al sinds 1157, al is er in 772 sprake van een Sint-Michaëlskerk. Maar het is onzeker of daar deze kerk mee bedoeld wordt. Sinds 1157 hebben hier verschillende kerkgebouwen gestaan.

De toren is van 1750 en werd in 1851 gemoderniseerd. Toen is ook een zaalkerk met tongewelf gebouwd. In 1905 werd er een neoromaans transept met koor gebouwd; het achterste deel. In 1960 werd het bestaande middendeel verbreed. Het gebouw kreeg speklagen, dat paste in de lokale bouwstijl. De kapconstructie is een vrijdragende staalconstructie (zonder pilaren). Er zijn zeven spanten, in het dak zit een lichte knik. Architecten waren Koene en Peutz.

Buiten ligt, links van de kerk, een klein kerkhofje. Er staan wat kruisen tegen de muur. Het plein voor de kerk is goeddeels leeg, aan de overzijde staat het Heilig Hartbeeld.

Binnen vallen de drie triomfbogen op, de middelste voor het priesterkoor en de apsis, de andere twee voor zijkapellen. Aan de westzijde is een orgeltribune met een 18de eeuws orgel.

Adres: Heugemer Pastoorsstraat 15
Wikipedia: wikipedia.org/wiki/Sint-Michaëlkerk_(Maastricht)

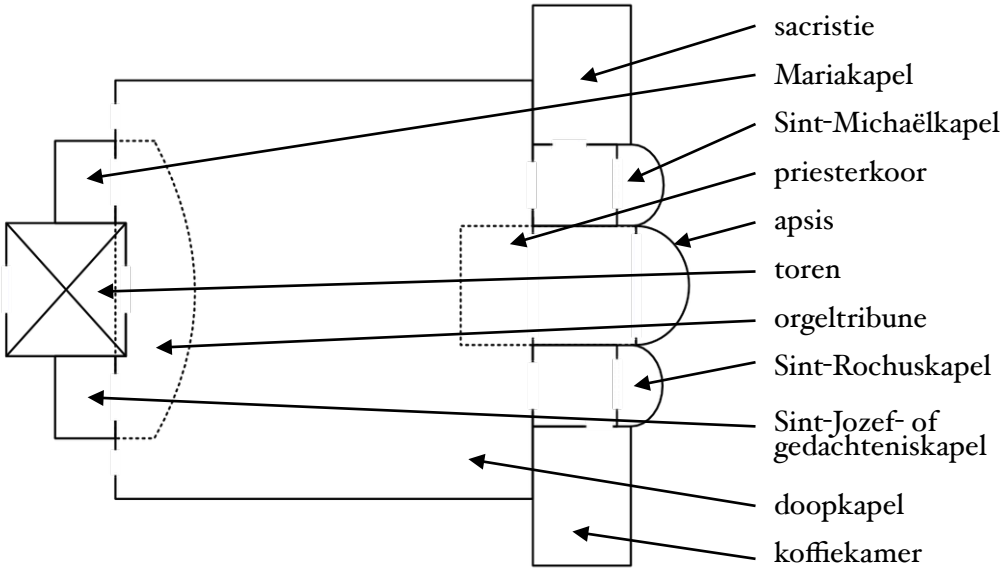

De plattegrond van de kerk laat een driedeling zien: het westwerk, het oostwerk en daartussen de zaal. Op de foto boven zijn duidelijk de spanten te zien en de knik in het dak. Achteraan rechts is een open doopkapel. De kerkbanken gaan van 1 naar 21, slaan er dan twee over en eindigen op 24. En links, voor het orgel, is een tribune voor het koor. Voor meer info: www.kerkgebouwen-in-limburg.nl/kerken/heugem/michael

Boven de deur in de toren zien we een chronogram. Dat is een tekst, vaak in Latijn, met in hoofdletters de Romeinse cijfers van een jaartal. Er staat:
O AEDES RURSUS EXURGENS.
TE TUUS PATRONUS MICHAEL ARCHANGELUS SERVET.
En dat betekent: o, weer oprijzend gebouw,
moge uw patroon, de aartsengel Michael, u behouden.
(MDCCCLI = 1851)

Links naast de kerk is het restant van een kerkhof. Langs de kerkmuur staan nog wat verweerde stenen. Deze is van een geestelijke, het opschrift zegt:
HIER LIGT BEGRAVEN DEN EERSAME MEN. FRANS BECKES SALIGER STARF DEN 6 IANVARI ANNO 16( )
BIDT GODT VOOR DE ZIELE

Aan de overkant van het kerkplein staat dit beeld van Wim van Hoorn uit 1938. De reliëfs zijn van mergel. De originelen zijn binnen, in de toren.

De zijramen in het schip zorgen voor het daglicht. Het zijn eenvoudige rondboog glas-in-loodramen, kleurloos glas en lichte tinten groen, blauw, paars. Voor een van de ramen hangt een raam uit de voormalige Don Boscokerk van Heugemerveld.

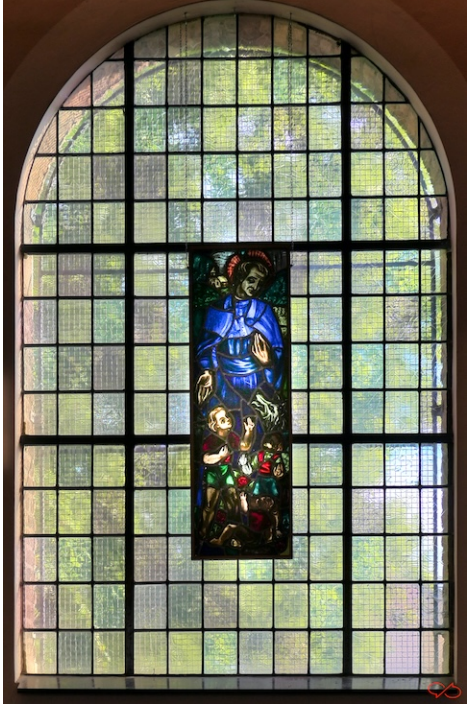

In de apsis, de muur achter het priesterkoor, zijn drie langwerpige rondboogvensters met glas-in-lood gemaakt in 1906 door atelier Gebroeders Den Rooyen uit Roermond. De linker stelt Sint-Michaël voor, de middelste de kruisiging en de rechter Sint-Rochus van Montpellier.

In de zijkapellen aan de oostkant zijn twee ramen, ook van atelier Den Rooyen. Het ene venster beeldt Sint Jozef uit en is geschonken door CJDB. Het andere is Sint Anna, geschonken door Anna Telders.

De vensters in de zijkapellen aan de westzijde zijn van Sjef Hutschemakers en atelier Felix. Het mannelijke venster is uit 2005, het vrouwelijke uit 2008. De stijl is expressionistisch, de tinten zijn erg mooi.

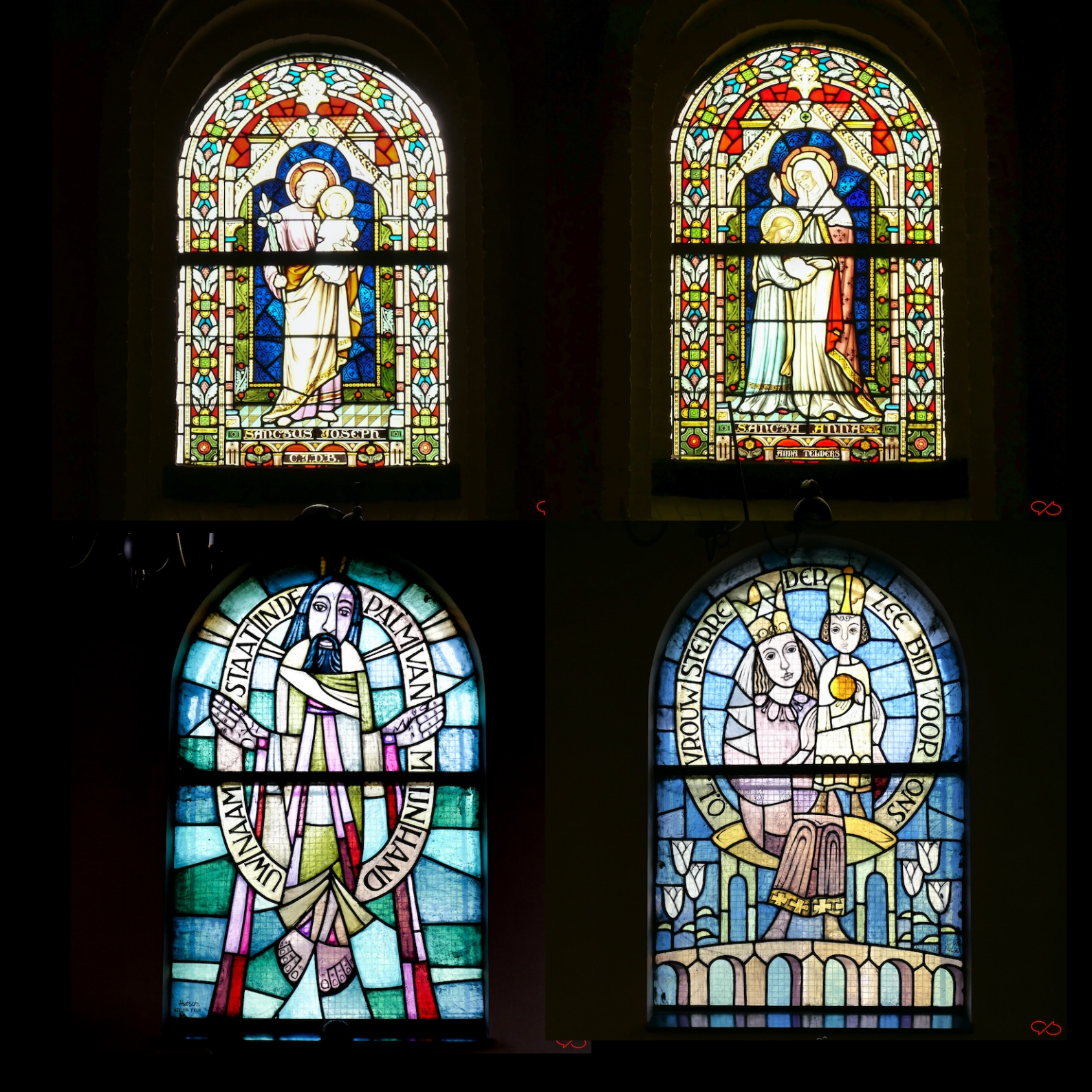
SANCTUS JOSEPH
C.J.D.B.
SANCTA ANNA
ANNA TELDERS
STAAT IN DE PALM VAN MIJN HAND
UW NAAM
VROUW STERRE DER ZEE BID VOOR ONS

In de Mariakapel staat de beeltenis van Maria met kind. Ze heeft een prachtige stoffen mantel aan, daarom staat ze onder een glazen stolp. En bij de doopkapel staat nog een beeld van haar. Beide stellen Maria voor als koningin: ze draagt een kroon en een scepter.

In de Sint-Michaëlkapel staat dit beeld. Aan z'n voeten zien we een beest. Het is een draak die het kwaad voorstelt. Rechts van het altaar, tussen de bogen, hangt een houten beeld van Sint-Michaël in gevecht met het kwaad. Het is duidelijk wie de winnaar is.

En in de Sint-Rochuskapel staat dit beeld. Sint-Rochus van Montpellier.

Hieronder zien we de reliekhouder met resten van Sint-Rochus, in het midden staat *S. Rochi.* Sint-Rochus was een Franse heilige. Hij wordt gerekend tot de pestheiligen want hij verpleegde zieken en pestlijders tot hij zelf besmet raakte. Hij trok zich terug in een bos om er te sterven. Een hond bracht hem dagelijks vers eten: hij genas. De hond zien we vaak bij zijn beeltenis. Het is een attribuut van de heilige net als een vlek op z'n been, hij wijst daar naar. Later werd hij opgesloten in een gevangenis waar hij stierf.

De reliekhouder werd geschonken door de familie Starren in 1950. Sint-Rochus is van grote betekenis voor de parochie. Eens per jaar, het laatste weekeinde van de zomer-vakantie, vindt de Sint-Rochusbroonk plaats. Het beeld van Sint-Rochus wordt dan in een rondgang door de straten gedragen. Later op de dag is er feest. De rondgang is geen processie. De sacramentsprocessie vindt jaarlijks plaats in juni. De straten zijn dan versierd in kleuren wit en geel.

Een apostelbalk is een balk waarin de twaalf apostelen zijn uitgesneden, soms met Jezus, die dan in het midden staat. Het is vaak een verbindingsbalk tussen de wanden van het koor. De balk bestaat niet meer, het zijn nu dertien eikenhouten panelen van 43 x 43 cm, uit ongeveer 1500. Boven de tronies zien we een accoladevormige boog, een kielboog. De beelden zijn beschilderd. Aan de attributen kunnen we zien wie ze zijn: Jezus als koning met een rijksappel in z'n hand (linker foto), Petrus met sleutel, Andreas met het X-vormige kruis, Thomas met een winkelhaak, Simon de Zeloot met een zaag, Filippus met een groot mes en een boek. Zouden mannen uit Heugem model hebben gestaan?

Het orgel boven in de orgeltribune stamt uit 1843 en is voor deze kerk vervaardigd door de Gebroeders Schauten uit Jüchen in Duitsland. Het is defect en het is te duur om het te laten repareren. Het orgel was oorspronkelijk wit, het is nu geschilderd in de kleuren van het interieur. Men vindt dat jammer. De ornamenten stellen muziekinstrumenten voor. Het orgel is een rijksmonument.

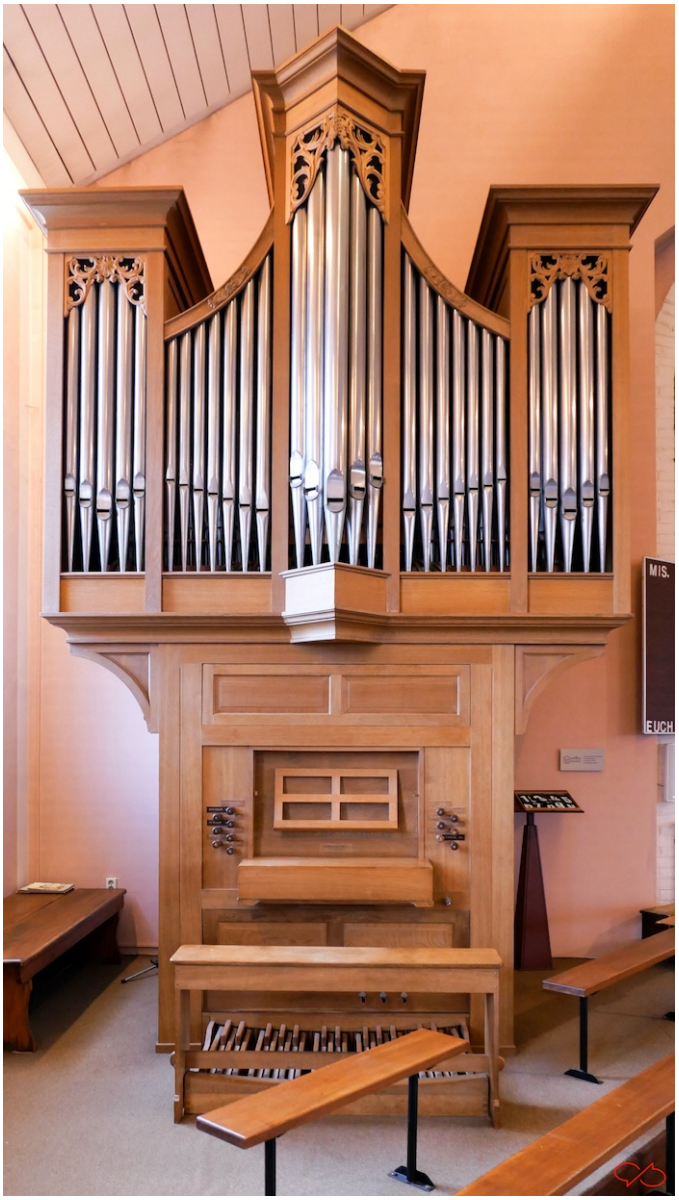

Er is een nieuw orgel dat in 1980 geplaatst is door de firma Verschueren uit Tongeren. Het is een tweemanuaals orgel, er zijn twee klavieren onder elkaar. Als het koor repeteert, gebruikt men een klein elektronisch orgel.

Het kruis wordt tijdens processies meegedragen. Er hangen attributen aan die met de kruisiging te maken hebben. Dobbelstenen van dobbelende soldaten, de lans met spons met azijn, nog een lans, de haan die drie keer kraaide, de doornenkroon, de gesel, de geldbuidel met dertien zilverlingen, de hamer, de spijkers. Laat 18de eeuw.
Verder twee processievaandels.
Er zijn zes schilderijen, 17de en 18de eeuws. Links een detail van Het gastmaal van Herodes. We zien Salomé die het hoofd van Johannes de Doper komt aanbieden aan Herodes. Het is een kopie van een schilderij van Rubens dat zich in Edinburgh bevindt onder de naam *The Feast of Herod*. Ook de andere schilderijen zijn interessant.

Een blik op het altaar, de voor- en achterzijde. En op de volgende pagina de tabbernakel, versierd met halfedelstenen en gegraveerde versiering. Die is duidelijk 19de eeuws. In het medaillon in het midden zien we een vogel. Het is een pelikaan die haar jongen voedt met haar eigen bloed. Het staat symbool voor zelfopoffering en Jezus's offerdood. Op de pagina's daarna liturgische voorwerpen. Een miskelk uit 1687 en een stralenmonstrans. De voet is laatgotisch, het bovenstuk uit eind 17de, begin 18de eeuw. Achter het glas wordt tijdens de mis de gewijde hostie bewaard. En nog twee prachtig versierde miskelken.

SALUTARE

In een vitrine staat deze reliekhouder. De naam van Sint-Rochus staat er bij. Verder een klein kruisje in de doopkapel. Het reflecteert het licht van de luchter. En bij de wierookhouders staat dit vaatje, met lepeltje, het is een wierookscheepje. Voorts een bidbankje versierd met wat uitgesneden florale motieven. Een versierd kruisje met een palmtakje. En drie flambouwen. Er zitten geen kaarsen meer in, het zijn ledlampjes met een oplaadbare batterij. Tot slot onderstaande klok uit 1272. Tijdens de bezetting wilden de Duitsers al het brons voor de oorlogsindustrie, maar ze besloten deze hier te laten. Ze namen wel de klepel mee. De lokale smid had er wel een, maar die was veel te zwaar. Het gevolg is een barst.

Maastricht in Beeld
kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht.
De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele:
https://pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

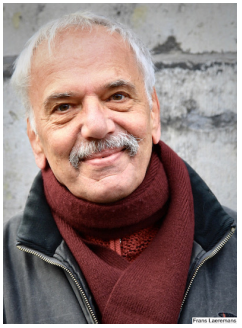

Colofon
Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
Bewerking: Adobe Lightroom 6.14
Opmaak: Apple Pages 11.1
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele